

• چکیده

اساسا در اسلام در نگاه " رهبران نهضت اسلامی"، مبارزات سیاسی فی نفسه اصالت ندارد بلکه وسیله ای است برای تحقق اهداف ترسیم شده در مکتب اسلامی. بر این اساس شناسایی و ایجاد شناخت در رابطه با مبانی فکری و روش های سیاسی جریاناتی که در انقلاب اسلامی نقش پر رنگی داشتند از اهمیت ویژه ای برخوردار می شود. اصلی ترین هدف این کار پژوهشی با تمرکز بر جریان شناسی گروه ها و نهضت های اسلام گرا در جهت یافتن مدل ارتباطات سیاسی آنان بوده که تلاش شده از طریق تحلیل محتوا و فرا تحلیل بدان دست پیدا نمائیم. در این مسیر بر اساس چارچوب تطبیقی - مقایسه ای داده های لازم از طریق استفاده از روش های کتابخانه ای و اسنادی به دست آمدند. بر این اساس ابتدا جریانات سیاسی مبارز اسلام گرایی که علیه رژیم شاهنشاهی دست به فعالیت زده بودند در قالب گروه ها و نهضت های از جمله، جبهه ملی، موتلفه، نهضت آزادی، مجاهدین خلق، روحانیون مبارز(حوزه علمیه قم)، فدائیان اسلام و حزب ملل اسلامی دسته بندی شدند. سپس مبانی اندیشه و روش های عملی ارتباطات سیاسی آنان مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفت. یافته های این کار پژوهشی عبارتند از؛ شناسایی کانال های ارتباطی گروه های مبارز اسلامی که غالبا این کانال ها غیر رسمی ارزیابی شدند. البته در سال های ۱۳۵۶ و ۱۳۵۷ این کانال های ارتباطی پس از تبعید امام جنبه رسمی و جهانی به خود گرفت. ماهیت ارتباطات سیاسی، مذهبی - رسانه ای ارزیابی شد. شبکه های ارتباطات سیاسی، از نوع فیزیکی - سرایتی مورد شناسایی قرار گرفت. فرهنگ سیاسی جاری در ارتباطات سیاسی، عمدتا فرهنگ مشارکتی - اطاعتی ارزیابی شد، نوع تبلیغات رسانه ای، تلفیقی از روش تبلیغاتی سفید و خاکستری ارزیابی گردید. و اصلی ترین رسانه های ارسال کننده پیام سیاسی در جهت ایجاد ارتباطات سیاسی توسط رسانه های شفاهی به شکل سنتی ارزیابی شد که پس از تبعید امام رسانه های مدرن منجمله رادیو و تلویزیون نیز وارد کار زار انقلاب شد. سرانجام با توجه به تحلیل محتوای انجام گرفته و ارزیابی گونه شناسی این جریانات سیاسی می توان عنوان نمود؛ عمده مدل های اصلی که استفاده شده بوده در سال های ۱۳۴۲ تا ۱۳۵۷ عبارت بودند از؛ مدل کارکردگرایی رسانه ای لاسول، مدل بصیرت و محاوره فریره و مدل برجسته سازی مک کاب و شاو.

واژگان کلیدی:

ارتباطات سیاسی، عناصر ارتباطات سیاسی، جریانات اسلام گرا، انقلاب اسلامی، مقطع زمانی ۱۳۴۲ تا ۱۳۵۷.